

РОЗДІЛ 6. МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕТОДИК ОБЛІКУ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

УДК: 657

Кузьмінська О. Е.

к.е.н., професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу
ДВНЗ "КНЕУ імені Вадима Гетьмана"

ПРИНЦИПИ ОЦІНКИ БОРГОВИХ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ БАНКАМИ

Первісне визнання боргових фінансових активів банку здійснюється за справедливою вартістю. Згідно з МСФЗ 13 справедлива вартість - це ціна, яка була б отримана за продаж актива у звичайній операції на основному ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов, незалежно від того, чи спостерігається така ціна безпосередньо, чи оцінена за допомогою іншого методу оцінювання [1], тобто ціна, яка була б отримана за продаж (розміщення) активу у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки.

Аналіз змісту інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України та положень МСФЗ 9 дозволяє виокремити такі особливості первісного визнання боргових фінансових активів банку [2, 3]:

1) визнання витрат на операції з придбання боргових фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю з подальшою переоцінкою через прибутки або збитки за рахунками витрат на дату їх здійснення;

2) врахування витрат на операції та інших платежів, безпосередньо пов'язаних з визнанням усіх інших боргових фінансових активів у складі їх справедливої вартості з відображенням на відповідних рахунках дисконту/премії;

3) визнання доходу або витрат при оприбуткуванні фінансових активів за вартістю, вищою/нижчою, ніж справедлива, в кореспонденції з рахунками дисконту/премії, якщо ефективна ставка відсотка за цим інструментом є вищою або нижчою, ніж ринкова.

Подальша оцінка боргових фінансових активів банку залежить від бізнес-моделі та характеристики грошових потоків. Розрізняють три варіанти оцінки боргових фінансових активів банку:

1) за амортизованою собівартістю;

2) за справедливою вартістю з визнанням переоцінки в іншому сукупному доході;

3) за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки або збитки.

Слід зауважити, що бізнес-модель визначається для груп фінансових активів, якими банк управляє в сукупності для досягнення певної бізнес-цілі.

Оцінка боргових фінансових активів за амортизованою собівартістю застосовується, якщо одночасно виконуються такі умови:

1) фінансовий актив відноситься до бізнес-моделі, метою якої є отримання передбачених договором грошових потоків;

2) договір за фінансовим активом передбачає отримання у визначені дати грошових потоків, які є виключно платежами в рахунок основної суми та процентів на непогашену частину основної суми.

Оцінка боргових фінансових активів за справедливою вартістю з визнанням переоцінки в іншому сукупному доході застосовується, якщо одночасно виконуються такі умови:

1) фінансовий актив відноситься до бізнес-моделі, мета якої полягає як в отриманні передбачених договором грошових потоків, так і в продажу фінансових активів;

2) договір за фінансовим активом передбачає отримання у визначені дати грошових потоків, які є виключно платежами в рахунок основної суми та процентів на непогашену частину основної суми.

Оцінка всіх інших боргових фінансових активів банку здійснюється за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки або збитки. У додатку Б керівництва із застосування до МСФЗ 9 наведено приклади обставин, які обумовлюють застосування оцінки фінансових активів за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у прибутку або збитку [3]. Зокрема, така оцінка можлива в разі наявності за статтею компонента відносин хеджування, що уможливорює непослідовність оцінки (неузгодженість обліку).

Слід зауважити, якщо при первісному визнанні борговий фінансовий актив класифіковано як такий, що обліковується за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки або збитки, то подальша рекласифікація не застосовується. Оцінка за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки або збитки застосовується, якщо такий підхід усуває непослідовність оцінки активів чи зобов'язань, або зменшує неузгодженість визнання пов'язаних з ними прибутків чи збитків.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності. МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості». [Електронний ресурс]. - Режим доступу:// <http://www.zakon5.rada.gov.ua>.

2. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.02.2018 за № 14. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:// <http://www.zakon5.rada.gov.ua>.

3. Міжнародні стандарти фінансової звітності. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». [Електронний ресурс]. - Режим доступу:// <http://www.zakon5.rada.gov.ua>.